



# NORGES HØYESTERETT

Den 30. juni 2016 avsa Høyesterett dom i

**HR-2016-01461-A, (sak nr. 2016/342), straffesak, anke over dom,**

A (advokat Anders Brosveet)

B (advokat Erling O. Lyngtveit)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Elisabeth Harbo-Lervik)

## S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Arntzen**: Saken gjelder spørsmål om en straffedom må oppheves fordi det tok for lang tid før lagmannsretten avsa dom i saken, jf. straffeprosessloven § 42 tredje ledd sammenholdt med § 343 første ledd.
- (2) A, B og C ble i 2010 satt under tiltale for en rekke lovbrudd av økonomisk karakter, blant annet grov utroskap, grovt bedrageri og overtredelser av avgifts- og regnskapslovgivningen. Ved Oslo tingretts dom 21. mars 2011 ble de funnet skyldige etter tiltalen. Alle tre ble dømt til fengsel i seks år hvorav seks måneder av straffen ble gjort betinget. De ble videre fradømt retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet i fem år. C ble i tillegg ilagt erstatningsansvar overfor staten med drøye 16 millioner kroner.
- (3) Etter anke fra de tiltalte avsa Borgarting lagmannsrett dom 3. juni 2013. Alle tre ble dømt til fengsel i fem år og seks måneder og til tap av retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet i fem år.
- (4) De domfelte anket til Høyesterett, som i dom 28. januar 2014, inntatt i Rt. 2014 side 59, opphevet lagmannsrettens dom med ankeforhandling som følge av inhabilitet hos én av de fagkyndige meddommerne.
- (5) Det ble avholdt ny ankeforhandling i Borgarting lagmannsrett fra 4. mai til 12. juni 2015. Rettens leder meddelte ved forhandlingenes avslutning at dom i saken ville bli avsagt i rettsmøte uten partenes tilstedeværelse, og at den ville bli forkynt ved fremmøteforkynning 28. august 2015.

- (6) Det fremgår av rettsboken at første domskonferanse ble holdt 17. juni 2015 fra kl. 09.30 til kl. 13.45. I e-post 25. august 2015 orienterte rettens leder partene om at domsavsigelsen ville bli forsinket. Det ble deretter holdt domskonferanse 5. oktober 2015 og 27. november 2015. Ved den siste konferansen deltok ikke rettens leder, som da var blitt 100 prosent sykmeldt. Retten besluttet enstemmig å fortsette saken med en dommer mindre, jf. domstoloven § 15 første ledd. Påfølgende domskonferanser ble holdt 7., 15. og 18. desember 2015.
- (7) Borgarting lagmannsrett avsa 18. desember 2015 dom i saken. A ble frifunnet for overtredelser av regnskaps- og bokføringsloven, men ble dømt for to grove utroskap, uaktsomt heleri og forsettlig overtredelse av regnskapsloven under særdeles skjerpene omstendigheter. Straffen ble satt til fengsel i tre år og tre måneder hvorav ett år og åtte måneder ble gjort betinget med en prøvetid på to år. Også B ble frifunnet for overtredelser av regnskaps- og bokføringsloven. Han ble dømt for grov utroskap, grovt bedrageri og forsettlig overtredelse av regnskapsloven under særdeles skjerpene omstendigheter. Straffen omfattet i tillegg dokumentfalsk som var endelig avgjort ved tingrettens dom, og ble satt til fengsel i fire år hvorav to år ble gjort betinget med en prøvetid på to år. C ble frifunnet for grovt bedrageri, men dømt for grov utroskap og overtredelse av merverdiavgiftsloven. Straffen ble satt til fengsel i to år hvorav ett år ble gjort betinget med en prøvetid på to år. C ble i tillegg dømt til å betale erstatning til staten med i overkant av 7 millioner kroner. Ved straffutmålingen reduserte lagmannsretten fengselsstraffen med ett år for hver av de domfelte, samtidig som halvparten av den resterende straffen ble gjort betinget, som følge av det lange tidsforløpet frem til lagmannsrettens dom.
- (8) A, B og C anket til Høyesterett. Anken fra A gjaldt saksbehandlingen, lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. Anken fra B gjaldt saksbehandlingen, subsidiært straffutmålingen. Saksbehandlingsankene rettet seg blant annet mot at det gikk for lang tid fra avsluttet ankeforhandling til domsavsigelse. Anken fra C gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen.
- (9) Høyesteretts ankeutvalg besluttet 21. april 2016 å henvise ankene fra A og B for så vidt gjelder spørsmålet om betydningen av at det gikk lang tid fra ankeforhandlingen til domsavsigelsen. For øvrig ble ankene nektet fremmet.
- (10) Under ankeforhandlingen ble også Cs forsvarer, advokat Bjørn Stordrange, gitt anledning til å uttale seg om en eventuell saksbehandlingsfeil også skal tillegges virkning for ham.
- (11) *Jeg er kommet til at ankene ikke fører frem.*
- (12) Spørsmålet er om tidsforløpet fra avsluttet ankeforhandling til domsavsigelse utgjør en saksbehandlingsfeil som kan ha virket inn på dommens innhold. Jeg vurderer først om lagmannsretten har begått en saksbehandlingsfeil.
- (13) Straffeprosessloven inneholder ingen absolutte frister for avgivelse av dommer, men § 42 første og tredje ledd har følgende bestemmelser om tidsforløpet:

**"Dommen bør avsies umiddelbart etter at saken er tatt opp til doms. Kan dette ikke skje, og domsavsigelsen derfor besluttes utsatt til et senere rettsmøte, skal om mulig tid**

**og sted for dette fastsettes før saken tas opp til doms.**

...

**Er dom ikke avsagt innen tre dager etter at saken er tatt opp til doms, skal grunnen opplyses i rettsboka."**

- (14) Bestemmelsen bygger på en forutsetning om at dommen skal avsies så raskt som mulig etter forhandlingens avslutning, og at tidsbruk ut over tre dager må være saklig begrunnet. Formålet er både å fremme domstolenes effektivitet, og kanskje særlig å legge til rette for at det avsies materielt riktige dommer, jf. Rt. 1993 side 33 side 37. Det sier seg selv at erindringen om og det umiddelbare inntrykket av blant annet den muntlige bevisførselen svekkes etter hvert som tiden går. Hensynet til at det avsies materielt riktige dommer tilsier imidlertid også at retten har tilstrekkelig tid til å behandle saken grundig og samvittighetsfullt.
- (15) Hvor lang tid som kan aksepteres før dom avsies, må vurderes konkret avhengig av sakens omfang og kompleksitet. I store og kompliserte straffesaker med flere tiltalte vil det naturlig nok kunne gå flere måneder før dom avsies. Kravet til tidsforløpet må ikke formuleres så strengt at det i praksis blir umulig å iredteføre slike saker. Ett sted må likevel grensen gå.
- (16) I vår sak dreier det seg om en forholdsvis omfattende økonomisk straffesak mot tre tiltalte, som strakte seg over 24 rettsdager i lagmannsretten. Tingretten avsa dom tre måneder etter avsluttet hovedforhandling av tilsvarende varighet, mens lagmannsrettens første dom i saken ble avsagt etter tre og en halv måned. Den påankede dom ble avsagt drøye seks måneder etter avsluttet ankeforhandling. Etter min mening representerer et så langt tidsforløp fra hovedforhandling til domsavsigelse i saken her en klar saksbehandlingsfeil. Det kan se ut som om arbeidet med dommen stoppet opp i månedene etter ankeforhandlingen. Først etter at rettens leder ble 100 prosent sykmeldt, og ansvaret overtatt av en annen dommer, ble det fortgang i arbeidet med å ferdigstille dommen. Kravene til forsvarlig saksbehandling er objektive, og det er da uten betydning at ingen kan klandres for det betydelige tidsforløpet frem til domsavsigelsen.
- (17) Spørsmålet er dernest om feilen må føre til at lagmannsrettens dom oppheves. Straffeprosessloven § 343 første ledd fastsetter følgende om dette:

**"Feil ved saksbehandlingen kommer bare i betraktning når det antas at feilen kan ha innvirket på dommens innhold."**

- (18) Det fremgår av rettspraksis at det er tilstrekkelig for å oppheve en fellende straffedom at det foreligger en "rimelig mulighet for at feilen har hatt betydning", jf. Rt. 2005 side 907 avsnitt 44.
- (19) I kjennelsen inntatt i Rt. 1999 side 1512 kom Høyesterett til at tidsforløpet ikke hadde hatt innflytelse på resultatet, og at lagmannsrettens dom dermed ikke måtte oppheves. Ankeforhandlingen i lagmannsretten hadde gått over fem uker, og dom ble avsagt tre måneder senere. Etter omtale av den foreliggende rettspraksis uttaler Høyesterett følgende på side 1516:

**"I vår sak er tidsforløpet omtrent det samme som i de tre nevnte sakene der resultatet ble opphevelse. Under en viss tvil er jeg likevel kommet til at tidsforløpet - selv om det**

er klart uheldig - ikke kan ha hatt innflytelse på utfallet, slik at dommen ikke bør oppheves.

Jeg peker først på at saken har et helt annet omfang enn de nevnte sakene der resultatet ble opphevelse. Disse sakene var herredsrettssaker med kortvarige hovedforhandlinger. I vår sak varte hovedforhandlingen i fem uker, og lagmannsrettens dom er på 50 sider. Som det fremgår av Rt. 1984 side 170, må man i omfattende saker regne med at det kan bli klare overskridelser av tredagersfristen i loven. Også det at det i vår sak deltok hele syv dommere, og at hovedforhandlingen ble avsluttet like før jul, kunne begrunne en viss forsinkelse. Var dommen blitt avsagt 1. februar 1999, slik den opprinnelige planen var, ville jeg ikke sett grunn til kritikk. Men det gikk atskillig lengre tid. Når jeg er kommet til at dommen likevel ikke bør oppheves, har jeg lagt vekt på at saken relativt kort etter hovedforhandlingen var drøftet i to - mer eller mindre formelle - konferanser mellom dommerne. Videre har jeg lagt vekt på at det i tilknytning til domsavsigelsen var satt av god tid til drøftelser på grunnlag av et utsendt utkast, og at det også ble benyttet så lang tid som seks timer til slike drøftelser."

- (20) Også i vår sak ble det avholdt domskonferanse kort tid etter ankeforhandlingen. I tillegg til den første domskonferansen 17. juni og domskonferansen 5. oktober 2015, ble det avholdt fire domskonferanser måneden før domsavsigelsen. Til sammen er saken drøftet under formelle domskonferanser i om lag 30 timer.
- (21) Lagmannsrettens dom, som er på 116 sider, fremstår videre som svært grundig. De objektive forholdene i saken var ikke omstridt, og de springende punktene under lagmannsrettens bevisvurdering var de tiltaltes subjektive forhold. Domsgrunnene inneholder på disse punktene redegjørelser for den muntlige bevisførselen sammenholdt med et omfattende skriftlig bevismateriale, som for en stor del både var detaljert og tidsnært. De domfelte har ikke anført at den muntlige bevisførselen er uriktig gjengitt.
- (22) Lagmannsretten har i noen grad benyttet seg av sin anledning til å henholde seg til tingrettens dom ved fremstillingen av saksforholdet, jf. straffeprosessloven § 41 tredje ledd. Under innledningen til omtalen av det ene tiltalepunktet mener A at det er gjengitt en misvisende opplysning om at han hadde rapporteringsansvar i ett av selskapene. Jeg kan ikke se at en eventuell feil på dette punkt kan antas å ha hatt noen innvirkning på dommens innhold. Tiltaltes anførsler i tilknytning til hans ansvarsområder er referert, og et eventuelt rapporteringsansvar inngår uansett ikke som en del av lagmannsrettens vurdering av skyldspørsmålet. Heller ikke på andre punkt er det påvist feil eller utelatelser av betydning i domspremissene.
- (23) De domfelte har videre anført at lagmannsrettens bevisvurderinger bygger på tingrettens dom på en måte som viser at det umiddelbare inntrykket av den muntlige bevisførselen er svekket. Ut over eksemplet jeg nettopp nevnte, er anførselen i liten grad konkretisert.
- (24) Jeg er ikke enig i at domsgrunnene etterlater et inntrykk av at lagmannsretten ved domsavsigelsen ikke var i stand til å foreta en selvstendig vurdering av den muntlige bevisførselen. I denne forbindelse viser jeg til at de domfelte ble frifunnet for flere tiltaleposter som de var domfelt for i tingretten. Det var dessuten dissens om en av frifinnelsene, som gjaldt medvirkning til grovt bedrageri. Videre ble omfanget av flere straffbare forhold til dels betydelig redusert sammenlignet med domfellelsene i tingretten.
- (25) På denne bakgrunn mener jeg at det ikke er rimelig mulighet for at den lange tiden det tok før lagmannsretten avsa dom i saken, har virket inn på dommens innhold. Ankene må da forkastes.

(26) Jeg stemmer for denne

D O M :

Ankene forkastes.

(27) Dommer **Kallerud:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(28) Dommer **Skoghøy:** Likeså.

(29) Dommer **Indreberg:** Likeså.

(30) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(31) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Ankene forkastes.

Riktig utskrift bekreftes:

